

м-р Дарко Антиќ

ОБЕЗБЕДУВАЊЕ
ОДРЖЛИВОСТ НА
ПРОГРАМИТЕ ЗА
НАМАЛУВАЊЕ НА ШТЕТИ
ПРЕКУ БУЏЕТОТ НА
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Издавач

Здружение ХОПС – Опции за здрав живот Скопје

За издавачот

Христијан Јанкулоски, извршен директор, Здружение ХОПС – Опции за здрав живот Скопје

Наслов

Обезбедување на одржливост на Програмите за намалување на штети преку Буџетот на Република Македонија

Автор

м-р Дарко Антиќ

Лектура

Весна Костоска

Дизајн**Печати**

Цитирајте ја оваа публикација на следниов начин:

Антиќ, Дарко.

Обезбедување на одржливост на Програмите за намалување на штети преку Буџетот на Република Македонија: Здружение ХОПС – Опции за здрав живот Скопје, 2017:.

м-р Дарко Антиќ

ОБЕЗБЕДУВАЊЕ ОДРЖЛИВОСТ НА ПРОГРАМИТЕ
ЗА НАМАЛУВАЊЕ НА ШТЕТИ ПРЕКУ БУЏЕТОТ НА
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Признание

Анализата со наслов “Обезбедување на одржливост на Програмите за намалување на штети преку Буџетот на Република Македонија” беше овозможена со финансиска поддршка од Фондацијата „Отворено општество – Македонија“. Анализата беше подготвена врз основа на податоци добиени во постапка за слободен пристап до информации од јавен карактер од јавните институции одговорни за спроведување на одредбите од член 16 од Законот за здравствената заштита. Посебна благодарност упатувам до Здружение ХОПС – Опции за здрав живот - Скопје за поддршката во спроведувањето на постапката за слободен пристап до информации од јавен карактер и обезбедувањето на информации од областа на функционирањето и потребите на програмите за намалување на штети од употреба на дроги.

СОДРЖИНА

Скратеници	6
1. Вовед	7
2. Цел, предмет и методологија	8
3. Заклучоци	9
4. Препораки	10
5. Можни сценарија за финансирање на оптималниот и минималниот модел на услуги за намалување на штети од употреба на дроги	11
6. Наоди	14
6.1. Анализа на буџетот на Министерството за здравство на РМ во периодот од 2013 до 2015 година	14
6.2. Анализа на буџетот на самофинансирачки активности на Министерството за здравство на РМ и средствата од наплата на дел од акцизите од пиво, етил алкохол и цигари, во периодот од 2013 до 2015 година	17

Скратеници

СИДА	<i>Синдром на стекната имунодефициенција</i>
ХИВ	<i>Хуман имунодефициентен вирус</i>
ХОПС	<i>Опции за здрав живот Скопје</i>
ДСТ	<i>Доверливост, советување и тестирање</i>
РМ	<i>Република Македонија</i>
МКД	<i>Македонски денари</i>

1

Вовед

Во Република Македонија во моментов функционираат 16 програми за намалување на штети од употреба на дроги кои ги спроведуваат 10 граѓански организации.¹ Спроведувањето на активностите од програмите за намалување на штети од употреба на дроги целосно финансиски се поддржани од Глобалниот фонд за борба против СИДА, туберкулоза и маларија преку Програмата за заштита на населението од ХИВ/СИДА, а врз основа на Националната стратегија за ХИВ на Република Македонија 2012 – 2016. Во моментов новата Национална стратегија за периодот 2017 – 2021 е во фаза на изработка.

Во 2017 година, за функционирање на програмите за намалување на штети кај три ранливи групи (сексуални работници, мажи кои имаат секс со мажи и корисници на дроги), Владата на РМ преку буџетот на Министерството за здравство издвои 7 300 000 МКД. Во Програмата нема детални информации за тоа колку од овие средства се наменети за секоја од трите ранливи групи. Дополнително преку Програмата се издвоени уште 7 300 000 МКД за активности за превенција на ХИВ кај популации изложени на најголеми ризици од ХИВ – ДСТ едукации.

Издвоените средства од Буџетот на РМ во Програмата за заштита на населението од ХИВ/СИДА не се доволни за покривање на потребите за функционирање на програмите за намалување на штети по завршувањето на финансиската поддршка од Глобалниот фонд на 30.6.2017 година.

Утврдено е дека по завршувањето на финансиската поддршка од Глобалниот фонд Владата на РМ треба во потполност да ја преземе обврската за финансирање на работењето на 16 програми за намалување на штети. Со таа цел, Здружението ХОПС – Опции за здрав живот Скопје предложи два можни модели за нивно функционирање: минимален модел (размена на прибор, кондоми, услуги од социјален работник, медицинско лице и работа на терен) и оптимален модел (размена на прибор, кондоми, услуги од социјален работник, медицинско лице, психијатар, правник и работа на терен). За финансирање на минималниот модел на услуги, Владата на РМ од Буџет на РМ треба да издвои 31 613 030 МКД (514 033 евра), а пак за финансирање на оптималниот модел 34 864 473 МКД (566 902 евра) на годишно ниво².

Преземањето на обврската за финансирање на 16 програми за намалување на штети од употреба на дроги е обврска на Владата на Република Македонија (РМ), што произлегува од Законот за здравствена заштита, член 16, ставови 1, 2, 3 и 4 (наведени во точка б.2.А. од страница 10 од оваа анализа).

¹ ХОПС – Опции за здрав живот Скопје, Избор Струмица, Виа Вита Битола, Зона Кавадарци, Опција Охрид, Хелп Гостивар, ЦРУЈЖ Тетово, Пулс Куманово, Младински клуб Штип, како и Црвен крст на Република Македонија.

² Деков В., Иднината на програмите за намалување на штети од употреба на дроги во Македонија, Здружение ХОПС – Опции за здрав живот, 2015 година.

2

Цел, предмет и методологија

Главната цел на оваа анализа е утврдување на можните извори на средства за финансирање на програмите за намалување на штети од употреба на дроги од Буџетот на РМ, посебно средствата прибрани преку дел од акцизите за пиво, за етил алкохол и за цигари утврдени со Законот за здравствена заштита³.

Предметна оваа анализа се: реализација на средства од буџетот на Министерството за здравство; реализација на средства од буџетот на Министерството за здравство по буџетски сметки и буџетски програми; движење на средствата од наплата на дел од акцизите за пиво, за етил алкохол и за цигари кој Царинската управа го префрлува на сметката на самофинансирачки активности на Министерството за здравство; реализација на средствата од наплата на дел од акцизите за пиво, за етил алкохол и за цигари префрлени на буџетот на самофинансирачки активности на Министерството за здравство; распределба на средствата од буџетот на самофинансирачките активности по програми во буџетот на Министерството за здравство; како и дистрибуција и движење на средствата префрлени од Царинската управа на РМ на буџетот на Министерството за здравство во согласност со приоритетите утврдени со Законот за здравствена заштита во периодот од 2013 до 2015 година. Дополнително со анализата ги оценувавме и следниве параметри: правичност во дистрибуцијата на средствата од дел од акцизите за пиво, за етил алкохол и за цигари и континуитетот на мерките и на заложбите на Министерството за здравство и на Владата на РМ за унапредување на здравјето на граѓаните.

Анализата се базира на податоци и на информации содржани во официјалните документи на Министерството за здравство, на Министерството за финансии, на Царинската управа и на Управата за јавни приходи, прибрани во постапка за пристап до информации од јавен карактер и јавно достапни документи, а во однос на имплементацијата на член 16 од Законот за здравствена заштита.

³ Член 16, став 4 од Законот за здравствена заштита – „Средствата за остварување на загарантираните права и утврдените потреби и интереси на државата од ставот (1) на овој член се обезбедуваат во Буџетот на Република Македонија, од дел од акцизата на пиво во износ од 1 денар по литар/степен на алкохол и дел од акцизата на етил алкохол во износ од 40 денари литар чист алкохол, како и со дел од акцизата на цигари во износ од 0,053 денари по парче (цигара), наменети за набавка на лекови за ретки болести.“

3

Заклучоци

- Во просек 360 милиони МКД или пак 6 % од вкупно расположливите средства во буџетот на Министерството за здравство, на крајот на секоја фискална година, остануваат непотрошени.
- Во просек секоја фискална година 47,2 % од средствата кои Царинската управа ги префрлила на трезорската сметка на Министерството за здравство, во согласност со Законот за здравствена заштита, не се потрошени за целите за кои се наменети.
- Во просек 26 384 386 МКД, средства прибрани со наплата на акцизите за пиво, за етил алкохол и за цигари, се трошат за едукација на медицинскиот персонал, што не е во согласност со Законот за здравствена заштита.
- Владата на РМ и Министерството за здравство немаат јасни критериуми за распределба на средствата од акцизите за пиво, за етил алкохол и за цигари по однос на секој од приоритетите утврдени со Законот за здравствена заштита.

4

**Препораки до Министерството за здравство
и до Владата на РМ за обезбедување одржливост
на програмите за намалување на штети**

Министерството за здравство на РМ и Владата потребните 34 864 473 МКД (566 902 евра) за финансирање на оптималниот модел или пак 31 613 030 МКД (514 033 евра) за финансирање на минималниот модел на програмите за намалување на штети од употреба на дроги може да ги обезбеди од:

- Министерството за здравство секоја фискална година во просек има непотрошени средства во износ од 360 милиони МКД. Од овие средства доволно е да се издвојат 9,68 % за финансирање на оптималниот модел на услуги за намалување на штети или 8,78 % за финансирање на минималниот модел.
- Министерството за здравство секоја фискална година во просек има непотрошени средства од буџетската програма „Администрација“ во износ од 237 милиони МКД и буџетската програма „Агенција за лекови и медицински средства“ во износ од 56 милиони МКД. Од непотрошените средства од првата програма доволно е да се алоцира 14,70 % за финансирање на оптималниот модел или 13,34 % за минималниот модел. А, пак, од непотрошените средства од втората програма доволно е да се издвојат 62,26 % за финансирање на оптималниот или 56,45 % за минималниот модел.
- Министерството за здравство секоја фискална година планира 100 000 МКД за спроведување на програмата „Реформа во јавната администрација“ кои, пак, средства во изминативе три години воопшто не ги користи. Оттука овие средства можат да бидат искористени за финансирање на двата модела.
- Министерството за здравство секоја фискална година троши половина од средствата прибрани преку наплата на дел од акцизите за пиво, за етил алкохол и за цигари за намени кои не се утврдени со Законот за здравствена заштита (како што се: плати и основни трошоци за работење на Министерството, реализација на реконструкција и изградба на јавно здравствени установи и набавка на медицинска опрема за потребите на ЈЗУ). Доколку овие средства се користат за финансирање на програмите за намалување на штети, тоа би претставувало 21,60 % (за оптималниот модел), односно 19,58 % (за минималниот модел).
- Министерството за здравство секоја фискална година троши во просек 26 384 386 МКД од средствата прибрани преку наплата на дел од акцизите за пиво, за етил алкохол и за цигари за намени кои не се утврдени со Законот за здравствена заштита, како што е на пример Програмата за едукација на медицински персонал. Овие средства Министерството може во целост да ги искористи за финансирање на оптималниот и на минималниот модел на услуги за намалување на штети.

5 **Можни сценарија за финансирање на оптималниот и на минималниот модел на услуги за намалување на штети од употреба на дроги**

Министерството за здравство потребните средства за финансирање на програмите за намалување на штети од употреба на дроги може во целост да ги обезбеди преку средства од еден извор или преку комбинација на повеќе извори.

Со оваа анализа даваме неколку можни сценарија за финансирање на оптималниот и на минималниот пакет на услуги за намалување на штети од употреба на дроги. **Меѓутоа, препорачуваме како приоритетни сценарија за финансирање Министерството за здравство да ги земе оние во кои се предлага еден извор на финансирање и во кои како извор е буџетот на самофинансирачки активности (сценарија број 1, 2, 5, 6 и 7, означени со зелена боја во табелите број 1 и 2 од оваа анализа).**

Можни извори на средства		Сценарио 1	Сценарио 2	Сценарио 3	Сценарио 4	Сценарио 5	Сценарио 6	Сценарио 7
Основен буџет на РМ	Непотрошени средства од буџетската програма „Администрација“	34.864.473	0	34.764.473	17.382.237	0	0	0
	Непотрошени средства од буџетската програма „Агенција за лекови и медицински средства“	0	34.864.473	0	17.382.237	0	0	0
	Непотрошени средства од буџетската програма „Реформа во јавната администрација“	0	0	100.000	100.000	0	0	100.000
Буџет на самофинансирачки активности	Средствата прибрани преку наплата на дел од акцизите за пиво, за етил алкохол и за цигари потрошени за намени кои не се утврдени со Законот за здравствена заштита	0	0	0	0	34.864.473	8.480.087	8.380.087
	Програма за едукација на медицински персонал	0	0	0	0	0	26.384.386	26.384.386
Вкупно:		34.864.473	34.864.473	34.864.473	34.864.473	34.864.473	34.864.473	34.864.473

Табела број 1: *Можни сценарија за изнаоѓање извори за финансирање на оптималниот модел на услуги за намалување на штети од употреба на дроги*

Можни извори на средства		Сценарио 1	Сценарио 2	Сценарио 3	Сценарио 4	Сценарио 5	Сценарио 6	Сценарио 7
Основен буџет на РМ	Непотрошени средства од буџетската програма „Администрација“	31.613.030	0	31.513.030	15.756.515	0	0	0
	Непотрошени средства од буџетската програма „Агенција за лекови и медицински средства“	0	31.613.030	0	15.756.515	0	0	0
	Непотрошени средства од буџетската програма „Реформа во јавната администрација“	0	0	100.000	100.000	0	0	100.000
Буџет на самофинансирачки активности	Средствата прибрани преку наплата на дел од акцизите за пиво, за етил алкохол и за цигари потрошени за намени кои не се утврдени со Законот за здравствена заштита	0	0	0	0	31.613.030	5.228.644	5.128.644
	Програма за едукација на медицински персонал	0	0	0	0	0	26.384.386	26.384.386
Вкупно:		31.613.030	31.613.030	31.613.030	31.613.030	31.613.030	31.613.030	34.864.473

Табела број 2: *Можни сценарија за изнаоѓање извори за финансирање на минималниот модел на услуги за намалување на штети од употреба на дроги*

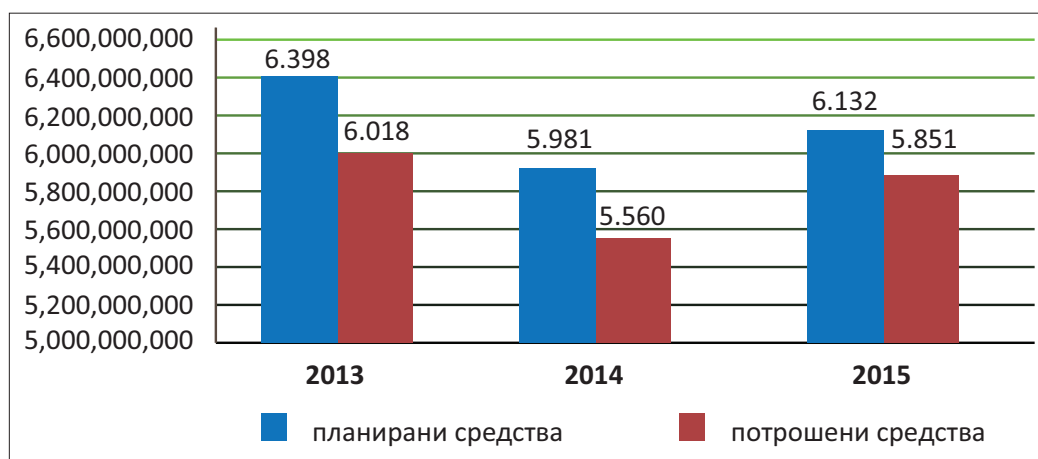
6

Наоди

6.1. Анализа на буџетот на Министерството за здравство на РМ во периодот од 2013 до 2015 година

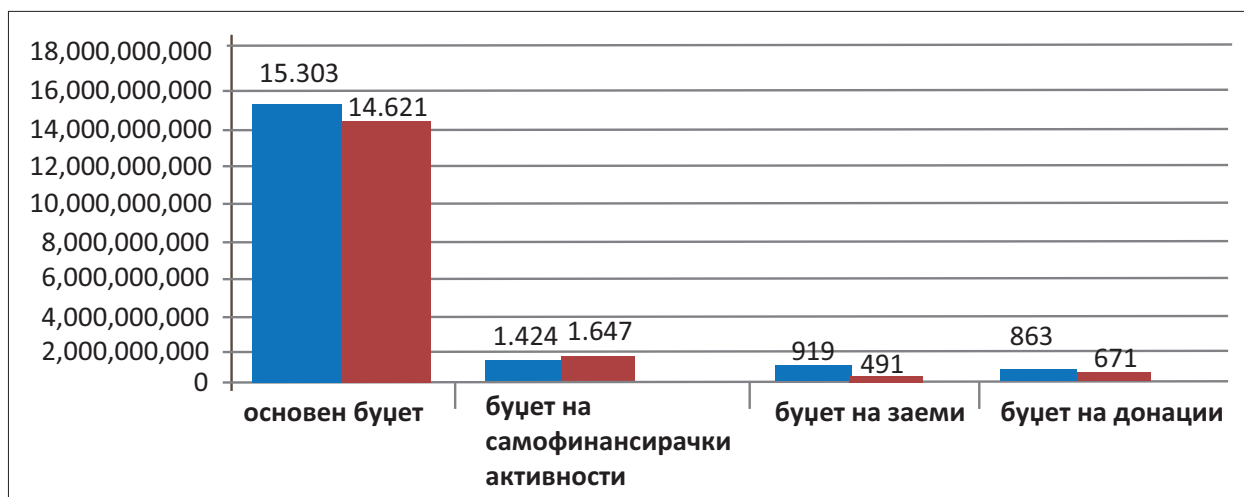
а) Во просек 360 милиони МКД или пак 6 % од вкупно расположливите средства во буџетот на Министерството за здравство, на крајот на секоја фискална година, остануваат непотрошени

Во периодот од 2013 до 2015 година, Собранието на РМ одобрило 18 511 милиони МКД, а пак Владата на РМ, преку буџетот на Министерството за здравство, потрошила вкупно 17 430 милиони МКД, односно 94 % од вкупно одобрените средства за обезбедување здравствена заштита на граѓаните на РМ (види графикон број 1).

Графикон број 1: Планирани наспрема потрошени средства во буџетот на Министерството за здравство во период од 2013 до 2015 година во милиони МКД

Континуираниот јаз меѓу планираните и реализираните средства во буџетот на Министерството за здравство во периодот од 2013 до 2015 година се јавува како резултат на пониската реализација на средства од три буџетски сметки на Министерството, и тоа: основниот буџет, буџетот на заеми и буџетот на донации. Во анализираниот период, од основниот буџет на Министерството за здравство се потрошени 4,76 % помалку средства во однос на планираните; од буџетот на заеми се потрошени 46,59 % помалку средства од планираните и од сметката на донации се потрошени 25,16 % помалку средства од планираните (види графикон број 2).

Графикон број 2: Планирани наспрема потрошени средства во буџетот на Министерството за здравство по поединечни буџетски сметки во период од 2013 до 2015 година во милиони МКД

Доколку се направи споредба меѓу планираните и потрошените средства по одделни буџетски програми од буџетот на Министерството за здравство, во периодот од 2013 до 2015 година, може да се забележи континуиран тренд на трошење на помалку средства од планираните. Најголема разлика меѓу планираните и потрошените средства (помалку потрошени средства) се јавува кај буџетските програми: „**Администрација**“ во просек 237 милиони МКД на годишно ниво; „**Здравствена заштита за превенција**“ во просек 94 милиони МКД на годишно ниво и „**Агенцијата за лекови и медицински средства**“ во просек 56 милиони МКД на годишно ниво. Во анализираниот период, средствата издвоени за реализација на буџетската програма „**Реформи во јавната администрација**“ воопшто не се потрошени, односно за оваа програма, во изминативе три години, секоја година се издвојуваат 100 000 МКД кои воопшто не се трошат. **Сите непотрошени средства можат да бидат пренаменети за потребите на финансирањето на оптималниот и на минималниот пакет на услуги за намалување на штети од употреба на дроги, освен остатокот од буџетската програма „Здравствена заштита за превенција“ поради нејзината природа (види табела број 3).**

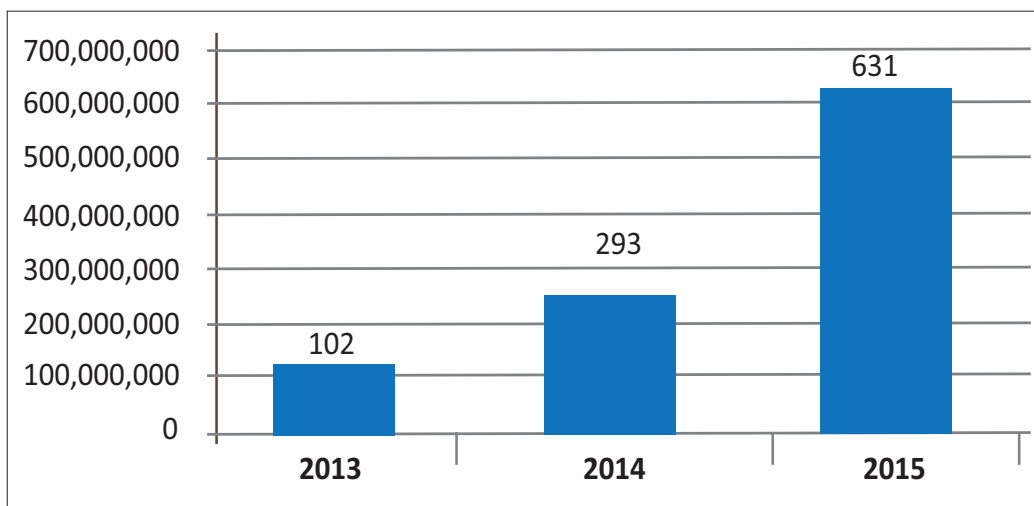
Број на буџетска програма	Назив на буџетска програма	2013 г.	2014 г.	2015 г.
1	Администрација	290.588.766	301.043.077	119.694.907
2	Државен здравствен и санитарен инспекторат	23.147.327	1.189.436	оваа програма е избришана од буџетот на МЗ
3	Агенција за лекови и медицински средства	47.305.516	37.866.169	82.238.855
4	Национална програма за трансплантација	оваа програма не е дел од буџетот на МЗ за оваа година	29.788.550	12.792.954
5	Здравствена заштита за превенција	84.040.833	59.848.192	136.712.803
6	Куративна здравствена заштита	-69.510.979	-19.327.428	-77.463.721
7	Дирекција за радијациона сигурност	3.208.055	4.886.896	5.894.968
8	Поддршка на имплементацијата на декадата и стратегијата за Ромите	628.639	2.105.104	725.390
9	Агенција за акредитација	оваа програма не е дел од буџетот на МЗ за оваа година	2.682.186	598.435
К	Реформа во јавната администрација	100.000	100.000	100.000
Вкупна разлика:		379.508.157	420.182.182	281.294.591

Табела број 3. Приказ на разликата меѓу планираните и потрошените средства во буџетот на Министерството за здравство во периодот од 2013 до 2015 година по буџетски програми во МКД

6.2. Анализа на буџетот на самофинансирачки активности на Министерството за здравство на РМ и средствата од наплата на дел од акцизите за пиво, за етил алкохол и за цигари во периодот од 2013 до 2015 година

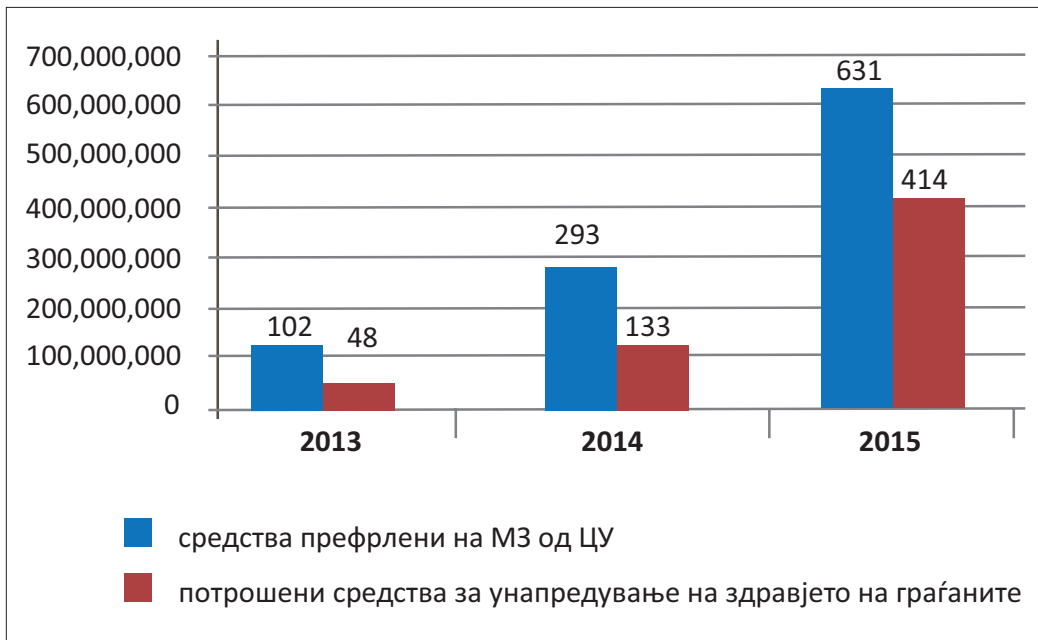
а) Во просек секоја фискална година 47,2 % од средствата кои Царинската управа ги префрлила на трезорската сметка на Министерството за здравство, во согласност со Законот за здравствена заштита, не се потрошени за целите за кои се наменети

Средствата кои Царинската управа ги префрлила на сметката на буџетот на самофинансирачки активности на Министерството за здравство во периодот од 2013 до 2015 година се зголемуваат во просек за 152 % на годишно ниво (види графикон број 3).

Графикон број 3: Префрлувања по основ на член 16 од Законот за здравствена заштита од сметката на Царинската управа на посебната сметка на Министерството за здравство во период од 2013 до 2015 година изразени во милиони МКД

Во периодот од 2013 до 2015 година, врз основа на Законот за здравствена заштита на населението, Министерството за здравство на својата трезорска сметка, од Царинската управа на РМ, добило 1 026 037 787 МКД или 62,30 % од вкупните средства од буџетот на самофинансирачки активности од буџетот на Министерството. А, пак, за реализација на мерките за унапредување и за надминување на здравствените проблеми и интересите на граѓаните секоја фискална година троши во просек 52,80 % од расположливите средства за оваа намена (види графикон број 4).

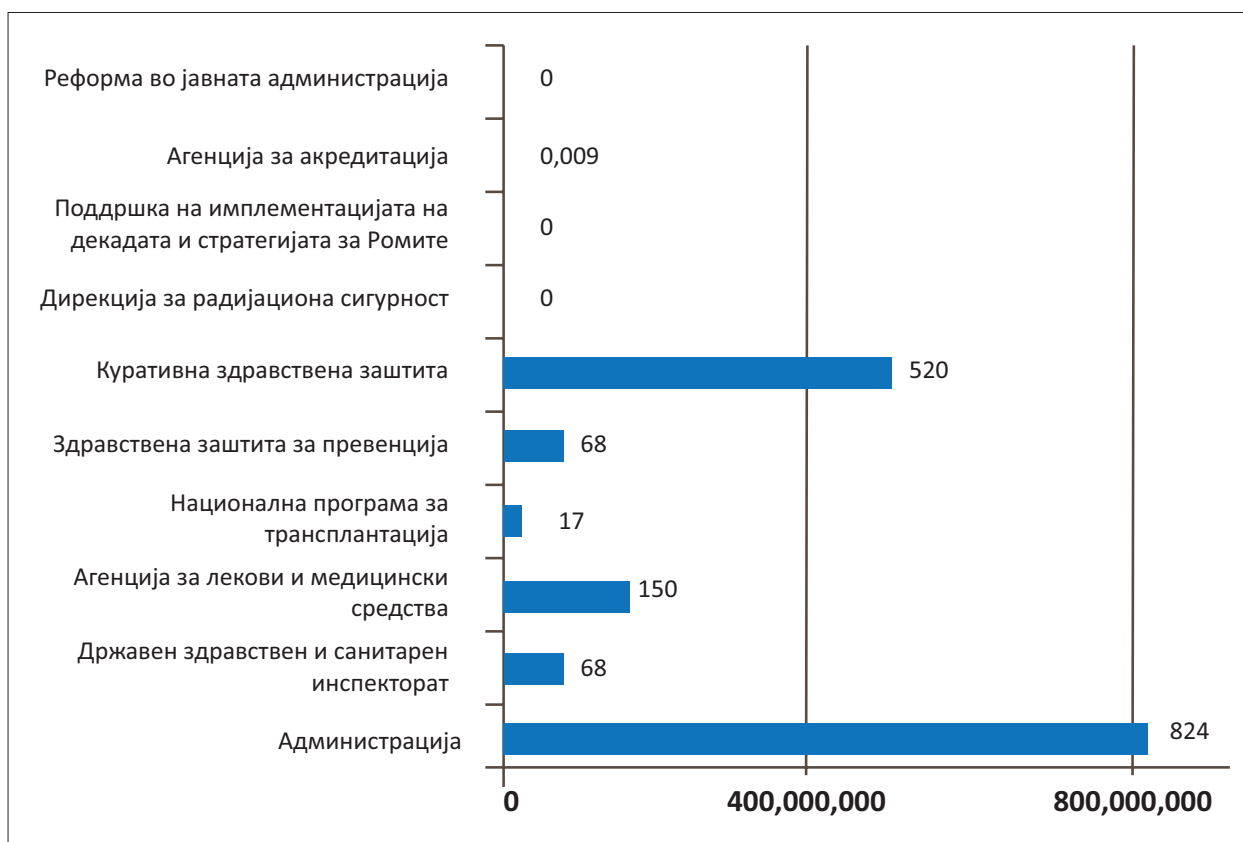
Графикон број 4: Средства префрлени по основ на член 16 од Законот за здравствена заштита од сметката на Царинската управа на посебната сметка на Министерството за здравство наспрема потрошените средства за унапредување на здравјето на граѓаните во период од 2013 до 2015 година изразени во милиони МКД

Во периодот од 2013 до 2015 година вкупно 484 289 835 МКД, прибрани по основ на наплата на дел од акцизите за пиво, за етил алкохол и за пиво, не се потрошени за намените предвидени со Законот за здравствена заштита. Во согласност со член 16 од Законот за здравствена заштита, средствата прибрани од акцизи треба да се искористат за:

- мерки и активности за заштита од штетното влијание врз здравјето на населението на гасови, на бучава, на јонизирачки и на нејонизирачки зрачења, загаденоста на водата, на земјиштето, на воздухот и храната и на други штетни влијанија на животната средина и работната средина;
- мерки и активности за зачувување на здравјето на населението;
- мерки и активности за откривање, за спречување и за сузбивање на заразни болести;
- обезбедување хигиенско-епидемиолошки минимум на населението;
- превенција и лекување на карантински болести и наркоманија;
- мерки и активности за заштита на жените за време на бременоста, породувањето и леунството и заштита на доенчињата;
- мерки и активности за организирање и за унапредување на крводарителството;
- обезбедување трошоците за болни кои се третираат со дијализа;
- обезбедување лекови за трансплантирани болни;
- обезбедување цитостатици, инсулин и хормон за раст;

- мерки и активности утврдени со посебни програми и
- итна медицинска помош во согласност со утврдената мрежа на здравствени установи.

Наместо за погоре наведените намени, Министерството за здравство приближно половина милијарда МКД потрошило за плати и за оперативни трошоци на Министерството, задоволување на потребите на Државниот здравствен и санитарен инспекторат, Агенцијата за лекови, Агенцијата за акредитација, реконструкција на ЈЗУ и набавка на медицинска опрема (види графикон број 5).

Графикон број 5: *Распределба на средствата од буџетот на самофинансирачки активности по програми во буџетот на Министерството за здравство во период од 2013 до 2015 година изразени во милиони МКД*

б) Владата на РМ и Министерството за здравство немаат јасни критериуми за распределба на средствата од акцизите за пиво, за етил алкохол и за цигари по однос на секој од приоритетите утврдени со Законот за здравствена заштита

Во периодот од 2013 до 2015 година, половина (541 747 952 МКД) од средствата прибрани од наплата на дел од акцизите за пиво, за етил алкохол и за цигари се искористени за унапредување на здравјето на граѓаните (18 од вкупно 20 превентивни и куративни програми од буџетот на Министерството, види графикон број 6), односно за две програми од буџетот на Министерството (Програмата за превентивна здравствена заштита и задолжителна имунизација) воопшто не се издвоени средства од овие извори. Во периодот од 2013 до 2015 година, повеќе од една третина од средствата (40,30 %) се потрошени за една програма (Програмата за партиципација за осигурени лица), а пак најмал износ на средства се потрошени за Програмата за спречување и сузбивање на бруцелоза (0,03 %).

Останатиот износ на средства се потрошени за:

- лекување ретки болести (13,45 %);
- едукација на лекари и на медицински персонал (13,30 %);
- обезбедување инсулин за инсулино зависни пациенти (6,26 %);
- здравствена заштита на лица со душевни растројства (5,02 %);
- систематски прегледи на ученици и на студенти (0,67 %);
- организирање на крводарителство (2,59 %);
- Програма за јавно здравје (3,13 %);
- сузбивање на туберкулоза (0,17 %);
- заштита од ХИВ/СИДА (0,28 %);
- здравствена заштита на мајките и на децата (1,73 %);
- рана детекција на малигни заболувања (0,52 %);
- здравствена заштита на лица со зависности (3,36 %);
- програма за дијализа (0,55 %);
- болничко лекување на пензионери без наплата на партиципација (3,36 %);
- програма за трансплантација (2,93 %);
- превенција од кардиоваскуларни заболувања (2,35 %).

Графикон 6: Дистрибуција на средствата префрлени од Царинската управа на РМ по превентивни и куративни програми во периодот од 2013 до 2015 година изразени по години

Анализирајќи го трендот на дистрибуција на средствата по години утврдивме дека за дел од програмите Министерството за здравство од година во година издвојува повеќе средства, за дел средствата остануваат непроменети, за дел износот на средства се намалува, а за дел воопшто не се издвојуваат средства (види графикон број 7).

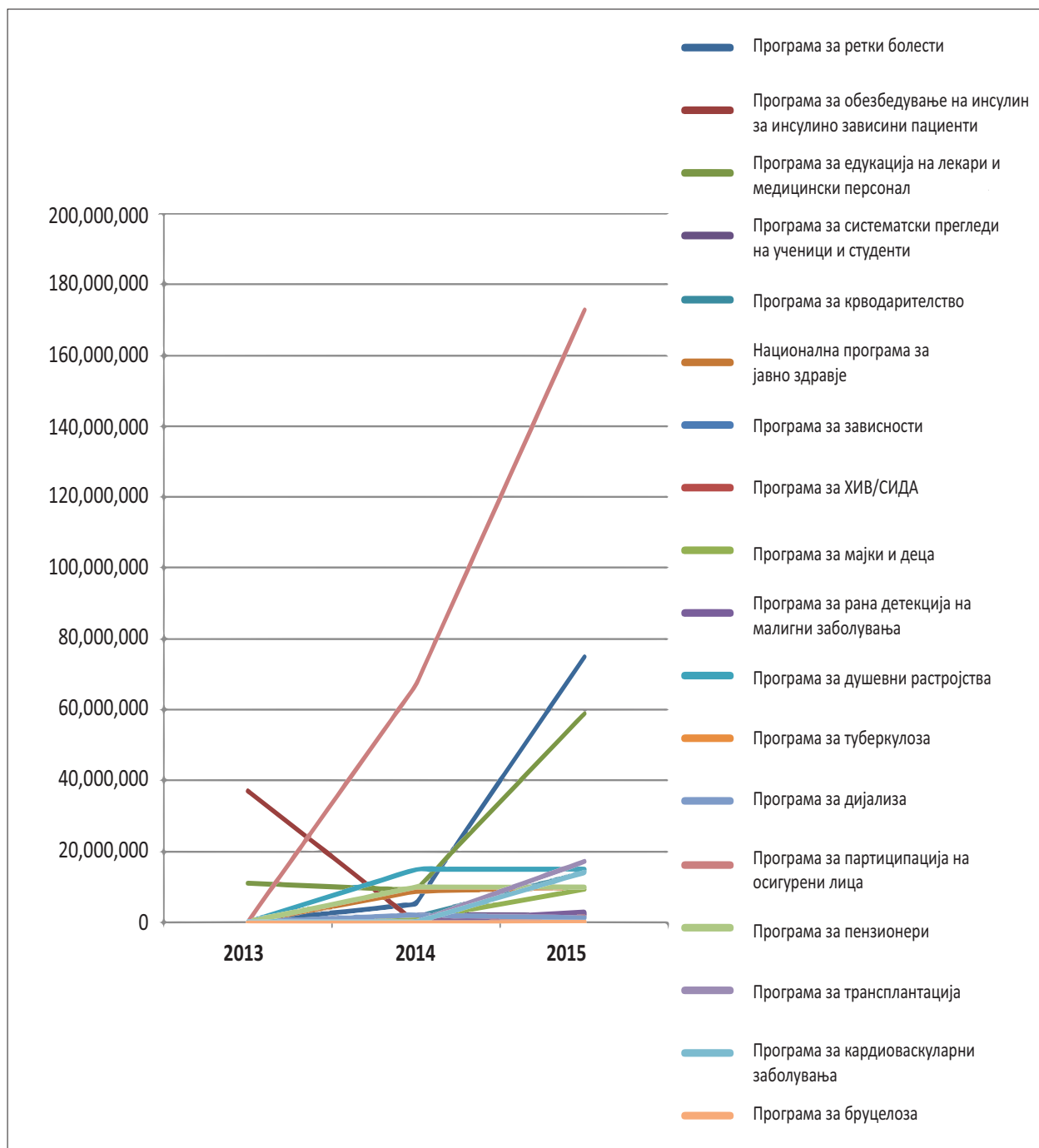
Тренд на зголемување на средствата од година во година е утврден кај три програми, и тоа:

- Програма за осигурени лица (во 2013 година не се издвоени средства, во 2014 година се издвоени 67 милиони МКД, а пак во 2015 година 173 милиони МКД);
- Програма за лекување на ретки болести (во 2013 година не се издвоени средства, во 2014 година се издвоени 5,2 милиони МКД, а пак во 2015 година 75 милиони МКД);
- Програма за едукација на лекари и медицински персонал (во 2013 година се издвоени 11,2 милиони МКД, во 2014 година се издвоени 9 милиони МКД, а пак во 2015 година 59 милиони МКД).

Непостојаност во издвојувањето на средства од делот од акцизи за етил алкохол, за пиво и за цигари е најевидентно кај:

- Програмата за обезбедување на инсулин за инсулино зависни пациенти (во 2013 година биле издвоени 37,3 милиони МКД, а во 2014 и во 2015 година воопшто не се издвоени средства за оваа програма) и
- Програмата за туберкулоза (во 2013 година воопшто не биле издвоени средства, во 2014 година биле издвоени 1 милион МКД, а пак во 2015 година повторно не се издвоени средства за оваа програма).
- Единствено намалување е забележано кај Програмата за дијализа (во 2013 година воопшто не биле издвоени средства за оваа намена, во 2014 година се издвоени 2 милиони МКД, а во 2015 година овие средства се намалени на 1,3 милиони МКД).

Зголемувањето на средства за 100 % кај одредени програми од година во година и целосното кретење на средства кај останати програми укажува на тоа дека има потреба од итно утврдување на критериуми за распределба на средствата прибрани од наплатата на акцизи за пиво, за етил алкохол и за цигари по програми.

Графикон број 7: Движење на средствата од дел од акцизите за пиво, за етил алкохол и за цигари по поединечни превентивни и куративни програми во периодот од 2013 до 2015 година

в) Во просек 26 384 386 МКД, средства прибрани со наплата на акцизите за пиво, за етил алкохол и за цигари, се трошат за едукација на медицинскиот персонал, што не е во согласност со Законот за здравствена заштита

Една од 18 превентивни и куративни програми, за која Министерството за здравство издвојува дел од средствата добиени од Царинската управа, не потпаѓа под целите за здравствена заштита на граѓаните утврдени со Законот за здравствена заштита. За Програмата за едукација на медицински персонал, во периодот од 2013 до 2015 година се потрошени 79 153 158 МКД или во просек 26 384 386 МКД на годишно ниво. Ова претставува 13,30 % од вкупно прибраните средства од наплата на дел од акцизите за пиво, за етил алкохол и за цигари во овој период. Според природата и целта на оваа програма, посоодветен извор за нејзино финансирање се средствата од Основниот буџет на РМ отколку средствата прибрани во буџетот на самофинансирачки активности. Ослободувањето на овие средства би значело повеќе средства кои би можеле да се алоцираат за спроведување на мерките предвидени со Законот за здравствена заштита вклучувајќи ги и програмите за намалување на штети од употреба на дроги.

КОРИСТЕНА ЛИТЕРАТУРА

1. Деков В., Иднината на програмите за намалување на штети од употреба на дроги во Македонија, Здружение ХОПС – Опции за здрав живот, 2015 година.
2. Програма за заштита на населението од ХИВ/СИДА на Република Македонија за 2017, Службен весник на РМ број 192/2016 од 17.10.2016 година.
3. Измени и дополнувања на Законот за здравствената заштита на Република Македонија, Службен весник на РМ број 43/2012 од 29.3.2012 година.
4. Измени и дополнувања на Законот за здравствена заштита на Република Македонија, Службен весник на РМ број 87/2013 од 17.6.2013 година.
5. Измени и дополнувања на Законот за здравствена заштита на Република Македонија, Службен весник на РМ број 188/2014 година од 19 декември 2014 година.
6. Буџет на РМ за 2013 година, Службен весник на РМ број 167/2012 од 26.12.2012 година.
7. Измени и дополнувања на Буџетот за 2013 година, Службен весник на РМ број 152/2013 од 05.11.2013 година.
8. Завршна сметка на Буџетот на РМ за 2013 година, Службен весник на РМ број 107/2014 од 16.7.2014 година.
9. Буџет на РМ за 2014 година, Службен весник на РМ број 180/2013 од 23.12.2013 година.
10. Измени и дополнувања на Буџетот за 2014 година, Службен весник на РМ број 133/2014 од 9.9.2014 година.
11. Завршна сметка на Буџетот на РМ за 2014 година, Службен весник на РМ број 108/2015 од 29.6.2015 година.
12. Усвоен Буџет на РМ за 2015 година, Службен весник на РМ број 155/2014 од 24.10.2014 година.
13. Усвоени Измени и дополнување на Буџетот на Република Македонија за 2015 година, Службен весник на РМ број 144/2015 од 24.8.2015 година.
14. Завршна сметка на Буџетот на РМ за 2015 година, Службен весник на РМ број 128/2016 од 12.7.2016 година.

ОБЕЗБЕДУВАЊЕ ОДРЖЛИВОСТ НА ПРОГРАМИТЕ ЗА НАМАЛУВАЊЕ НА ШТЕТИ ПРЕКУ БУЏЕТОТ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Поддржано од:

и Фондации Отворено општество
(Open Society Foundations)